

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра економіки та фінансів

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

Грановська В.Г. Грановська

«28» серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічне управління підприємством

(назва навчальної дисципліни)

освітній рівень магістр

(бакалавр, магістр)

освітньо-професійна програма Професійна освіта (Економіка)

спеціальність 015 Професійна освіта

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація Економіка

(назва спеціалізації)

факультет Економічний

(назва факультету)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з навчальної дисципліни *«Економічне управління підприємством»* для здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньо-професійною програмою *«Професійна освіта (Економіка)»* за спеціальністю 015 *«Професійна освіта»*, спеціалізація *«Економіка»*.

Розробники: Повод Т.М., кандидат економічних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки та фінансів
Протокол «1» від «27» серпня 2019 року

Схвалено науково-методичною комісією зі спеціальності 015 *Професійна освіта (Економіка)*
Протокол № 1 від «27» серпня 2019 року

Схвалено на Вченій раді економічного факультету
Протокол №1 від «28» серпня 2019 року

**1. Опис навчальної дисципліни
«Економічне управління підприємством»**

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,0	Галузь знань <u>05 «Соціальні та поведінкові науки»</u> (шифр і назва)	Нормативна	
	Спеціальність <u>015 «Професійна освіта»</u> (шифр і назва) <u>ОР Магістр</u>		
Змістових частин – 3	Спеціальність <u>015 «Професійна освіта»</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 120 год.		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 7	Освітній рівень: <u>«Магістр»</u>	1-й	2-й
		Лекції	
		14 год.	14 год.
		Практичні, семінарські	
		26 год.	14 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		80 год.	92 год.
		Індивідуальні завдання:	
–			
Вид контролю:			
екзамен	екзамен		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 25% / 75%

для заочної форми навчання – 25% / 75%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни - формування системного уявлення про економічне управління підприємством та набуття практичних навичок використання технологій та інструментарію бюджетного і фінансового управління підприємством.

Предметом курсу є - система знань, вмінь, і навичок щодо економічного управління підприємством.

По завершенні вивчення курсу студент повинен:

знати:

- основні принципи бюджетного управління підприємством;
- організацію бюджетного процесу на підприємстві;
- технології складання, аналізу, контролю і корегування бюджетів підприємства;
- технологію та інструменти проведення фінансової діагностики підприємства;
- методи і прийоми управління робочим капіталом у контексті стратегічних і оперативних управлінських рішень;
- способи та оптимізація формування інвестиційного портфелю підприємства;
- стратегічні і операційні аспекти обґрунтування вибору джерел фінансування підприємства;
- методи оптимізації величини і структури капіталу підприємства і обґрунтування дивідендної політики;

вміти:

- аналізувати ефективність системи економічного управління підприємством, розробляти та оптимізувати її;
- формувати фінансову структуру і регламент бюджетного управління;
- планувати і аналізувати операційні і фінансові бюджети підприємства;
- розробляти і приймати управлінські рішення на основі гнучких бюджетів підприємства;
- проводити фінансову діагностику підприємства, обґрунтовувати відповідні управлінські рішення;
- аналізувати ефективність діяльності підприємства, його товарної, збутової і кредитної політики через його фінансові параметри;
- обґрунтовувати склад інвестиційного портфелю підприємства, проводити методичні розрахунки для вибору реальних проектів і фінансових інвестицій;
- обґрунтовувати величину і структуру капіталу підприємства;
- обґрунтовувати управлінські рішення щодо покращення ліквідності, прибутковості підприємства, фінансової стійкості, оперативних і стратегічних заходів щодо фінансування і капіталовкладень.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

- здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;
- здатність розробляти та управляти проектами;
- здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- здатність застосовувати нові підходи до аналізу, прогнозування, критичного осмислення проблем у професійній діяльності та прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах;
- здатність розробляти і керувати проектами у галузі відповідно до спеціалізації, здійснювати їх інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове забезпечення;
- здатність управляти стратегічним розвитком команди у здійсненні професійної діяльності;
- здатність реалізувати управлінські рішення щодо забезпечення конкурентоспроможності в економіці;
- здатність до професійної комунікації в сфері педагогіки та економіки.

Програмні результати навчання:

- уміти ефективно формувати комунікаційну стратегію, здійснювати ділову комунікацію і доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, обґрунтовуючи й узагальнюючи інформацію для фахівців та широкого загалу;
- уміти використовувати економічні результати у професійній діяльності;
- збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних завдань;
- обґрунтовувати ідеї та обирати інноваційні рішення, програмне забезпечення та інструменти у соціально-економічній та освітній діяльності;
- оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень;
- знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень й упровадження сучасних систем освіти у професійній діяльності відповідно до спеціалізації в умовах глобалізаційних процесів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовна частина 1. Системна характеристика економічного управління підприємством

Тема 1. Введення в дисципліну «Економічне управління підприємством»

Економічне управління підприємством як найважливіша складова управління сучасним підприємством. Ускладнення управління підприємством в умовах ринкової економіки і необхідність посилення його економічної складової. Структуризація різновидів управління за економічною природою об'єктів; місце управління підприємством в економічній системі національної економіки. Сутність економічного управління, його задачі.

Економічне управління як система. Основні елементи системи, їх взаємозв'язок. Цільова установка як основа побудови ефективної системи економічного управління підприємством. Різновиди систем за ознакою цільової установки розвитку підприємства.

Економічне управління як процес. Загальні процедури економічного управління: інформаційна, економічна та організаційно-планова. Взаємозв'язок процедур та відмітності в методах їх проведення. Основні режими економічного управління: режим контролю, режим пошуку і обґрунтування нових рішень, режим антикризового управління; особливості постановки управлінських задач у кожному з них.

Предмет і завдання курсу. Предмет, мета і завдання курсу, його позиція в комплексі дисциплін економічного та управлінського циклу. Зміст курсу та його логіко-структурна побудова. Форми організації навчального процесу.

Методичне та бібліографічне забезпечення курсу. Особливості поєднання теоретичної і практичної складових та їхнє відображення у методичних матеріалах щодо опанування дисципліною. Простий (основний) та розгалужений бібліографічний опис джерел у форматі курсу.

Тема 2. Технологія розв'язання задач економічного управління підприємством

Технологія розв'язання задач управління випуском продукції. Методи і моделі виявлення внутрішніх взаємозв'язків кількісних параметрів випуску кожного з різновидів продукції та їх впливу на економічну ефективність виробництва. Моделі збалансування обсягів випуску різновидів продукції за наявних можливостей. Визначення найбільш вигідної для підприємства кооперації і спеціалізації виробництва продукції.

Методи обґрунтування досягнення заданого рівня економічної ефективності функціонування підприємства. Виявлення і обґрунтування наявних резервів

підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства. Визначення обсягу випуску продукції за кожною з номенклатурних позицій, за яких досягається беззбитковість і необхідна прибутковість. Обґрунтування доцільного співвідношення постійних і змінних витрат у собівартості виробів. Вибір оптимального варіанту техніко-технологічної оснащеності виробництва.

Моделі і методи розв'язання задач досягнення стійкої ринкової позиції підприємства. Моделі ціноутворення продукції з урахуванням особливостей ринкових ситуацій. Обґрунтування проведення цільової конкуренції. Діагностування інтеграційних можливостей, участі в альянсах, кластерах, франчайзингу, оцінка необхідності диверсифікації.

Технології виявлення внутрішньосистемних проблем і економічні способи їх розв'язання. Методи аналізу бізнес-процесів підприємства та способи їх реінжинірингу за критерієм економічної раціональності. Встановлення параметрів нормального та кризового станів підприємства. Моделі діагностування банкрутства підприємства.

Тема 3. Системи економічного управління підприємством

Система «витрати - випуск - прибуток». Взаємозв'язок між зміною витрат, рівнем операційної активності та прибутком як основа обґрунтування короткострокових рішень підприємства з урахуванням наявних трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. Можливості CVP-аналізу у визначенні оптимального обсягу виробництва, що забезпечує цільовий прибуток. Управління прибутком і факторами його формування. Операційна залежність і операційний леверідж.

Контролінг. Концепція контролінгу як системи планування і контролю, орієнтованої на максимізацію цінності капіталу підприємства при постійному збереженні певного рівня ліквідності. Інформаційне забезпечення і підтримка націленого на результат економічного управління підприємством як основна задача контролінгу.

Межі управлінських задач контролінгу за різними його концепціями: німецькою та американською. Інструменти контролінгу.

Система збалансованих показників. Сфери пильної управлінської уваги на підприємстві і склад системи збалансованих показників. Стратегія і місія організації як основа системи збалансованих показників. Способи утримання успішності одночасно всіх вимірах: фінансовому, операційному, роботі з клієнтами і навчанні персоналу. Засоби уникнення розпорошеності управлінських зусиль.

Тема 4. Економічний порядок на підприємстві та інструменти його наведення

Інструменти економічного управління на рівні наднаціонального та національного господарства. Макроекономічні інструменти як універсальні для всіх рівнів економічного управління. Стратегії розвитку національної економіки та прогнози як орієнтири для управлінських рішень на підприємствах. Інструменти прямого регулювання економікою: розпорядчі директивні вказівки та особливості їх дії. Автоматичні регулятори економіки як інструменти впливу на доходи і видатки господарюючих суб'єктів. «Тіньові» інструменти (лобіювання) та наслідки їх дій на підприємстві.

Мікроекономічні інструменти управління. Формальні інструменти, їх різновиди. Інструменти у формі програм, планів і проектів, їх особливості. Трудові договори і контракти як задокументовані норми здійснення господарської діяльності. Документовані форми ситуаційного управління та їх призначення.

Правила розробки і документування форм. Нормативні вимоги щодо змісту та текстового наповнення методичних положень, наказів, розпоряджень, інструкцій. Правила оформлення та затвердження документів. Внутрішні економічні стандарти та їх включення у загальну систему управління якістю на підприємстві.

Етика економічного управління. Неформальні інститути економічного управління та економічна культура підприємства. Введення звичаїв і норм поведінки як загальноцивілізаційна умова існування сучасного підприємства. Місце та роль неформальних інститутів управління у подоланні опору нововведенням. Компетенції спеціалістів і кадрове забезпечення економічного управління підприємством.

Змістовна частина 2: Бюджетне управління підприємством

Тема 5. Система бюджетного управління підприємством

Сутність бюджетування як методу управління. Системна характеристика бюджетування як управлінської технології і зв'язок цього методу управління зі стратегією підприємства. Поняття бюджетного процесу і бюджетного циклу: їх взаємозв'язок та чинники, що їх визначають. Етапи бюджетного процесу: встановлення індикаторів розвитку підприємства, формування планових бюджетів на основі визначених індикаторів розвитку, здійснення контролю за використанням ресурсів підприємства за цільовими показниками на основі звітів про виконання бюджетів.

Типологія бюджетів підприємства. Основні підходи до класифікації бюджетів підприємства. Типи бюджетів підприємства: основні бюджети, операційні бюджети, допоміжні бюджети, спеціальні бюджети. Структуризація витрат підприємства для цілей бюджетування.

Функції і завдання бюджетування. Бюджетування і система цілей організації. Функції бюджетування: планування і прийняття управлінських рішень на основі бюджетів підприємства, оцінка всіх аспектів діяльності підприємства за фінансовими показниками, раціоналізація використання ресурсів організації з огляду на інтереси підприємства в цілому. Завдання бюджетування.

Система бюджетування на підприємстві. Складові системи бюджетування: методи та інструменти фінансового управління, формати бюджетів організації та принципи взаємозалежності і консолідації показників, структурна ієрархія об'єктів бюджетування, регламент формування бюджетів, система цільових показників діяльності організації, автоматизація розрахунків. Взаємообумовленність складових системи бюджетування.

Тема 6. Організація бюджетного управління в компаніях

Фінансова структура підприємства. Фінансова структура підприємства. Взаємозв'язок форматів бюджетів, технології та регламенту процесу бюджетування, які будуть застосовуватись на підприємстві із фінансовою структурою підприємства. Групи об'єктів бюджетування на підприємстві: центри фінансової відповідальності, центри фінансового обліку, місця виникнення витрат. Порівняльна характеристика об'єктів бюджетування за типами бюджетів, які використовуються, і контрольними показниками господарської діяльності.

Моделювання взаємодії складових фінансової структури підприємства. Послідовність формування бюджетів: порядок формування операційних бюджетів структурних підрозділів підприємства, етапи складання основних бюджетів підприємства. Бюджетний цикл на підприємстві: підходи до встановлення і особливості документообороту для підприємств різних сфер діяльності

Бюджетний регламент. Характеристика базових документів, які регламентують функціонування системи бюджетування на підприємстві за структурними компонентами. Положення про фінансову структуру підприємства. Положення про бюджетування на підприємстві. Регламент корегування поточних планів. Регламент проведення фінансово-економічного аналізу діяльності підприємства.

Тема 7. Технологія формування операційних бюджетів і бюджету доходів і витрат

Поняття і види операційних бюджетів. Вимоги до визначення формату операційного бюджету залежно від сфери діяльності підприємства. Формати операційних бюджетів. Залежність між показниками операційних бюджетів і бюджету доходів і витрат підприємства.

Управління доходами підприємства. Бюджет продаж: структура, регламентація формування планових і фактичних показників. Розрахунок бюджету продаж як початкова стадія формування бюджетів компанії. Структурний аналіз фактичних доходів підприємства за відхиленнями.

Відображення в операційних бюджетах підприємства процесу формування витрат виробництва. Етапи розрахунку бюджетів витрат, які формують собівартість продукції. Узгодження із бізнес-моделлю діяльності підприємства порядку розрахунку бюджетів витрат, які формують виробничу собівартість продукції: бюджету прямих матеріальних витрат, бюджету прямих витрат на оплату праці, бюджету загальновиробничих витрат. Технологія і особливості розрахунку бюджету витрат на збут і бюджету адміністративних витрат.

Планування прибутку від операційної діяльності. Складання бюджету доходів і витрат підприємства. Планування прибутку від операційної діяльності на основі бюджету доходів і витрат підприємства. Аналіз чутливості прибутку на основі бюджету доходів і витрат підприємства.

Аналіз та оцінка виконання операційних бюджетів і бюджету доходів і витрат. Загальна схема оцінки виконання бюджету. Аналіз і оцінка виконання операційних бюджетів і бюджету доходів і витрат за технологією гнучкого бюджетування. Методика оцінки виконання бюджетів за відхиленнями: відхилення внаслідок планування, відхилення внаслідок діяльності.

Тема 8. Управління грошовими потоками підприємства

Принципи управління грошовими коштами підприємства. Роль і відповідальність учасників бюджетного процесу у формуванні, аналізі і корегуванні бюджету руху грошових коштів і розрахункового балансу. Інформаційна база формування планового і фактичного бюджету руху грошових коштів.

Формування, аналіз і контроль бюджету руху грошових коштів. Бюджет руху грошових коштів: призначення, формат, взаємозв'язок з іншими бюджетами. Сутнісна характеристика бюджету руху грошових коштів (БРГК). Регламент формування, аналізу виконання, корегування бюджету руху грошових коштів. Загальна характеристика процесу контролю виконання статичного бюджету руху грошових коштів. Управлінські аспекти оптимізації грошових потоків підприємства

Прогнозування розрахункового балансу підприємства. Мета і завдання формування розрахункового балансу. Формат розрахункового балансу. Характеристика основних цільових показників у розрахунковому балансі. Особливості складання розділів активу і пасиву розрахункового балансу. Аналіз руху оборотних активів підприємства. Аналіз впливу результатів операційної, фінансової і інвестиційної діяльності підприємства на вартість капіталу підприємства.

Тема 9. Інформаційна підтримка бюджетного управління

Управлінська облікова політика підприємства. Взаємообумовленість бюджетного управління і управлінського обліку: організаційні принципи ведення обліку, опис основних правил і методів ведення управлінського обліку на підприємстві. Система управлінського обліку і її складові. Положення про облікову політику підприємства. Взаємозв'язок форм звітних документів у системі управлінського обліку і бюджетному управлінні.

Особливості бюджетного управління за умов автоматизації системи бюджетування. Вимоги до організації збору і обробки інформації на підприємстві за умов автоматизації процесу бюджетування. Вимоги до програм автоматизації бюджетування на підприємстві. Типи комп'ютерних програм, які можна використовувати для автоматизації бюджетування: програми, які забезпечують складання бюджетів за міжнародними стандартами без глибокої адаптації до вимог вітчизняних підприємств (SAP/R3, Project expert); програми автоматизації бухгалтерського обліку, які пропонують організацію процесу бюджетування на базі форм встановленої бухгалтерської звітності («1С:Підприємство, «Галактика»); програмне забезпечення, виконане на основі комп'ютерних баз даних (Oracle, Cognes, SAS, Інтальов). Характеристика модулю «Бюджетування» в АСУП «Галактика». Проблеми впровадження автоматизованої системи бюджетування.

Змістовна частина 3. Фінансове управління підприємством

Тема 10. Фінансова діагностика підприємства

Зміст та інформаційна база проведення фінансової діагностики. Система фінансової і не фінансової інформації у річній звітності підприємств за міжнародними стандартами. Взаємозв'язок стратегічних і фінансових цілей підприємства. Користувачі результатів фінансової діагностики та принципи їх вимоги до її. Інформаційна база проведення фінансової діагностики. Склад, характеристика та зміст фінансової звітності. Управлінська звітність підприємства. Принципи побудови системи фінансової і управлінської звітності для проведення фінансової діагностики підприємства.

Аналіз фінансових звітів підприємства. Вертикальний і горизонтальний аналіз балансу: мета і принципи застосування. Аналіз динаміки і структури активів і пасивів підприємства. Аналіз звіту про прибутки (збитки)

підприємства. Аналіз звіту про рух грошових коштів. Інформаційні джерела для проведення бенчмаркінгу фінансового стану підприємства.

Система фінансових показників підприємства. Показники рентабельності, ліквідності, обіговості: методика розрахунку, чинники впливу на величину і динаміку. Інтегральні фінансові показники діяльності підприємства: види, підходи до розрахунку, умови застосування. Економічна додана вартість підприємства: інформаційна база і методика розрахунку. Управлінські рішення щодо оптимізації фінансових показників підприємства.

Тема 11. Управління робочим капіталом

Управління операційним і фінансовим циклом підприємства. Поняття операційного і фінансового циклу підприємства, їх залежність та співвідношення. Чинники впливу на величину і структуру операційного циклу підприємства. Залежність операційного циклу підприємства від виду, напрямків і організації його діяльності, ринкової позиції, стратегічних завдань.

Управління величиною і структурою оборотних активів. Склад і структура оборотних активів та робочого капіталу підприємства. Співвідношення складових оборотних активів. Класифікація оборотних активів за часом використання. Планування і аналіз величини і структури оборотних активів підприємства. Стратегічні та операційні управлінські аспекти формування та оптимізації складових оборотних активів.

Управління запасами підприємства. Товарні запаси підприємства та їх класифікація. Методики аналізу товарних запасів. Методика розрахунку раціональної величини і чинники впливу. Вплив закупівельної і збутової політики підприємства на величину запасів на підприємстві. Методи оптимізації рівня запасів підприємства.

Управління дебіторською заборгованістю підприємства. Види дебіторської заборгованості та умови її появи. Кредитна політика підприємства та її вплив на величину і структуру дебіторської заборгованості. Планування, аналіз і контроль дебіторської заборгованості. Зони повноважень і відповідальності менеджменту за величину дебіторської заборгованості. Політика стягнення дебіторської заборгованості. Обґрунтування управлінських рішень щодо регулювання ліквідності підприємства.

Фінансування оборотних активів. Джерела короткострокового і довгострокового фінансування оборотних активів. Вартість і доступність джерел фінансування оборотних активів. Структура зобов'язань і рішення по управлінню оборотними активами. Вплив управлінських рішень щодо вибору джерел фінансування на платоспроможність і ліквідність підприємства. Факторинг дебіторської заборгованості та його використання у практиці українських підприємств. Стратегії фінансування оборотних активів підприємства: консервативна, ідеальна, агресивна, компромісні моделі.

Тема 12. Управління інвестиційним портфелем підприємства

Інвестиційний портфель підприємства. Взаємозв'язок інвестиційної стратегії підприємства з його життєвим циклом та стратегією розвитку. Реальні і фінансові інвестиції: змістовна характеристика і умови застосування

в Україні. Управлінські опції щодо життєвого циклу, умов реалізації інвестиційних програм підприємства.

Види фінансових інвестицій та умови їх здійснення. Методи оцінювання фінансових інвестицій. Ризик і доходність фінансових інвестицій. Формування портфелю цінних паперів підприємства. Оптимізація портфеля цінних паперів за моделями Марковиця, Шарпа.

Формування і аналіз інвестиційного портфелю підприємства. Чинники впливу на інвестиційну політику підприємства. Методи управління інвестиційним портфелем підприємства. Управління реальними інвестиціями. Принципи формування інвестиційного портфелю підприємства. Критерії оптимізація структури інвестиційного портфелю. Оцінка ризику і доходності інвестиційного портфелю. Диверсифікація інвестиційного портфелю.

Тема 13. Стратегічне і операційне управління фінансуванням діяльності підприємства

Джерела фінансування підприємства. Класифікація джерел фінансування підприємства та її призначення. Методи фінансування підприємства. Поняття капіталу підприємства та його вартості з управлінських позицій. Вплив галузевих і ринкових умов функціонування підприємства та величину і склад джерел фінансування підприємства. Тенденції формування капіталу українських підприємств. Критерії вибору джерел фінансування підприємством.

Принципи формування структури капіталу підприємства. Структура капіталу підприємства та економічний зміст його складових. Вартість капіталу підприємства та його складових. Методичні підходи до оцінки позичкового і власного капіталу. Середньозважена і гранична вартість капіталу та їх використання у прийнятті інвестиційних і управлінських рішеннях. Стратегічні рішення щодо формування капіталу підприємства. Можливості та умови збільшення власного капіталу підприємства, використання залученого капіталу.

Моделювання структури капіталу. Теорії структури капіталу. Принципи оптимізації структури капіталу за теорією Модільяні-Мільнера. Вплив асиметричної інформації ринку на структуру капіталу. Вплив системи оподаткування і розвитку фондового ринку на прийняття рішень щодо структури капіталу. Фінансовий леверидж та управлінські рішення щодо вибору структури капіталу.

Дивідендна політика як елемент управління капіталом підприємства. Види дивідендної політики та чинники, що впливають на неї. Взаємозв'язок стратегічних завдань підприємства з його дивідендною політикою. Порядок і види виплати дивідендів та їх джерела. Дивідендна політика і регулювання курсу акцій.

4. Структура навчальної дисципліни Економічне управління підприємством

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	сем.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістова частина 1. Системна характеристика економічного управління підприємством												
Тема 1. Введення в дисципліну «Економічне управління підприємством»	8	1	1			6	9	1	1			7
Тема 2. Технологія розв'язання задач економічного управління підприємством	9	1	2			6	10	1	1			8
Тема 3. Системи економічного управління підприємством	10	2	2			6	11	2	2			7
Тема 4. Економічний порядок на підприємстві та інструменти його наведення	9	1	2			6	9	1	1			7
Разом	36	5	7			24	39	5	5			29
Змістова частина 2: Бюджетне управління підприємством												
Тема 5. Система бюджетного управління підприємством	9	1	2			6	9	1	1			7
Тема 6. Організація бюджетного управління в компаніях	9	1	2			6	9	1	1			7
Тема 7. Технологія формування операційних бюджетів і бюджету доходів і витрат	9	1	2			6	9	1	1			7
Тема 8. Управління грошовими потоками підприємства на основі бюджету руху грошових коштів	9	1	2			6	9	1	1			7
Тема 9. Інформаційна підтримка бюджетного управління	10	1	1	2		6	9	1	1			7
Разом	46	5	9	2		30	45	5	5			35

Змістовна частина 3. Фінансове управління підприємством												
Тема 10. Фінансова діагностика підприємства	9	1	2			6	9	1	1			7
Тема 11. Управління робочим капіталом	8	1	1			6	9	1	1			7
Тема 12. Управління інвестиційним портфелем підприємства	8	1	1			6	9	1	1			7
Тема 13. Стратегічне операційне управління фінансуванням діяльності підприємства	13	1	2	2		8	9	1	1			7
Разом	38	4	8	2		26	36	4	4			28
Усього годин	120	14	26	4		80	120	14	14			92

5. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Введення в дисципліну «Економічне управління підприємством»	1
2	Тема 2. Технологія розв'язання задач економічного управління підприємством	1
3	Тема 3. Системи економічного управління підприємством	2
4	Тема 4. Економічний порядок на підприємстві та інструменти його наведення	1
5	Тема 5. Система бюджетного управління підприємством	1
6	Тема 6. Організація бюджетного управління в компаніях	1
7	Тема 7 Технологія формування операційних бюджетів і бюджету доходів і витрат	1
8	Тема 8. Управління грошовими потоками підприємства на основі бюджету руху грошових коштів	1
9	Тема 9. Інформаційна підтримка бюджетного управління	1
10	Тема 10. Фінансова діагностика підприємства	1
11	Тема 11. Управління робочим капіталом	1
12	Тема 12. Управління інвестиційним портфелем підприємства	1
13	Тема 13. Стратегічне і операційне управління фінансуванням діяльності підприємства	1
	Разом	14

6. Теми практичних та семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Введення в дисципліну «Економічне управління підприємством»	1
2	Тема 2. Технологія розв'язання задач економічного управління підприємством	2
3	Тема 3. Системи економічного управління підприємством	2
4	Тема 4. Економічний порядок на підприємстві та інструменти його наведення	2
5	Тема 5. Система бюджетного управління підприємством	2
6	Тема 6. Організація бюджетного управління в компаніях	2
7	Тема 7 Технологія формування операційних бюджетів і бюджету доходів і витрат	2
8	Тема 8. Управління грошовими потоками підприємства на основі бюджету руху грошових коштів	2
9	Тема 9. Інформаційна підтримка бюджетного управління	1
10	Тема 10. Фінансова діагностика підприємства	2
11	Тема 11. Управління робочим капіталом	1
12	Тема 12. Управління інвестиційним портфелем підприємства	1
13	Тема 13. Стратегічне і операційне управління фінансуванням діяльності підприємства	2
	Разом	26
	Семінарське заняття 1. Бюджетне управління підприємством	2
	Семінарське заняття 2. Фінансове управління підприємством	2

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) - це форма організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Метою СРС є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та послідовне формування у студентів навичок самоосвіти, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця вищої кваліфікації.

Кількість годин, передбачених на самостійне опанування курсу складає 75% від загального обсягу дисципліни, тому саме самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом дисципліни.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Введення в дисципліну «Економічне управління підприємством»	6
2	Тема 2. Технологія розв'язання задач економічного управління підприємством	6
3	Тема 3. Системи економічного управління підприємством	6
4	Тема 4. Економічний порядок на підприємстві та інструменти його наведення	6
5	Тема 5. Система бюджетного управління підприємством	6
6	Тема 6. Організація бюджетного управління в компаніях	6
7	Тема 7. Технологія формування операційних бюджетів і бюджету доходів і витрат	6
8	Тема 8. Управління грошовими потоками підприємства на основі бюджету руху грошових коштів	6
9	Тема 9. Інформаційна підтримка бюджетного управління	6
10	Тема 10. Фінансова діагностика підприємства	6
11	Тема 11. Управління робочим капіталом	6
12	Тема 12. Управління інвестиційним портфелем підприємства	6
13	Тема 13. Стратегічне і операційне управління фінансуванням діяльності підприємства	8
	Разом	80

Поточне оцінювання самостійної роботи студентів здійснюється відповідно до Порядку оцінювання знань студентів з урахуванням вимог Болонської декларації за такими об'єктами поточного контролю:

- перевірка теоретичних знань, виконання розрахункових завдань, проблемних ситуацій;
- перевірка виконання індивідуальних і групових проєктів;
- перевірка виконання модульних контролів;

Перелік завдань та форми організації самостійної роботи студентів при вивченні теоретичного матеріалу дисципліни

Самостійна робота студентів (СРС) над навчальним курсом виконується у різноманітних формах і видах, які традиційно використовуються у вузі, як то:

- опрацювання теоретичних основ,
- підготовка до практичних занять,
- розв'язання та письмове оформлення розрахункових завдань.

Однією з форм СРС є підготовка та написання рефератів, есе та бібліографічних оглядів. Пропонуються такі теми для підготовки реферативних матеріалів:

1. Системні зміни у сучасній економічній організації: джерела виникнення і засоби гармонізації.
2. Якість господарських процесів і проблеми її оцінювання.
3. Розпізнавання ринкових сигналів як один з важливих напрямків подолання когнітивної недостатності підприємства.
4. Системна цілісність підприємства та чинники її забезпечення.
5. Система економічного управління та економічний порядок на підприємстві.
6. Функції економіста у процесі бюджетування.
7. Комплексна характеристика безперервного процесу бюджетування.
8. Механізм формування бюджету продаж як відправної точки формування операційних бюджетів підприємства.
9. Структура бюджетів і послідовність їх розробки у торговельному підприємстві.
10. Структура бюджетів і послідовність їх розробки на виробничому підприємстві.
11. Гнучкий бюджет: механізм формування та призначення для аналізу оцінки діяльності підприємства.
12. Групи відхилень за гнучким бюджетом та методики розрахунку цих відхилень.
13. Критерії та методи дослідження повноти виконання бюджетів підприємства.

14. Фінансова стратегія підприємства: зміст та чинники, що її визначають.
15. Методи комплексного оцінювання фінансового стану підприємства.
16. Фінансова та управлінська звітність як інформаційна база фінансової діагностики підприємства.
17. Управлінські опції щодо покращення фінансових і не фінансових показників діяльності підприємства.
18. Бенчмаркінгові інструменти фінансової діагностики підприємства
19. Інтегральні показники фінансового стану підприємства: види, зони застосування та обмеження.
20. Мета і принципи проведення фінансового аналізу підприємства для власників, топ-менеджменту, інвесторів, державних і кредитних установ.
21. Стратегічні і операційні управлінські рішення для раціоналізації операційного і фінансового циклу підприємства.
22. Взаємозв'язок збутової політики підприємства з величиною робочого капіталу підприємства.
23. Вплив виду діяльності, особливостей бізнес-напрямів підприємств та рівня конкуренції бізнес-середовища на величину та структуру оборотних активів.
24. Управління операційним і фінансовим циклами підприємства: операційні та стратегічні управлінські рішення.
25. Управління запасами підприємства: фактори впливу та зони обмеження
26. Можливі джерела фінансування оборотних активів українських підприємств.
27. Вибір стратегії фінансування оборотних активів підприємств.
28. Фінансові інструменти українського фондового ринку: обмеження і можливості інвестування.
29. Принципи формування інвестиційного портфелю підприємства.
30. Види фінансових інвестицій українських підприємств.
31. Методи оптимізації інвестиційного портфелю підприємства на різних етапах життєвого циклу.
32. Теорії оптимізації інвестиційного портфелю: математичні моделі та управлінські опції.
33. Джерела фінансування українських підприємств: аналіз тенденції, юридичні та ринкові обмеження.
34. Структура капіталу українських підприємств: залежність від виду і масштабу діяльності, розвитку кредитного і фондового ринків.
35. Власний капітал підприємства та джерела його фінансування.
36. Оцінка вартості власного капіталу підприємства: теоретичні підходи та застосування в українській практиці.
37. Середньозважена і гранична вартість капіталу: принципи розрахунку та сфери застосування.

38. Інформаційні обмеження та асиметричність ринкової інформації при прийнятті рішень щодо структури капіталу підприємства.
39. Види дивідендної політики та чинники, що впливають на її вибір.
40. Аналіз дивідендної політики основних гравців вітчизняного фондового ринку.

8. Індивідуальні завдання

Види індивідуальної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
Виконання індивідуальних робіт з елементами наукового дослідження підготовка робіт на конкурс, участь у конференціях	Протягом семестру	Доповідь на конференції, подача в друк публікації	5 балів
Написання реферату, есе за заданою тематикою	не пізніше, ніж за 2 тижні до екз. сесії	Обговорення (захист) матеріалів реферату на практичних заняттях та під час ІКР	5 балів
Бібліографічний огляд літератури за затвердженою тематикою	не пізніше, ніж за 2 тижні до екз. сесії	Анотований звіт та обговорення та під час ІКР	5 балів
Разом балів за вибірккові види ІРС			не більше 10 балів

8.2. Виконання курсової роботи на підставі звітності підприємств (методичні рекомендації додаються).

9. Методи навчання

Інформаційно-рецептивний, репродуктивний, інструктивно-практичний.

10. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі форми та методи контролю і оцінювання знань:

- поточний контроль зі змістових модулів;
- складання екзамену.

Методи контролю – це способи діагностичної діяльності, які дозволяють здійснювати зворотний зв'язок у процесі навчання з метою отримання даних про успішність навчання, ефективність навчального процесу. Методи усного контролю (бесіда або монологічна відповідь), методи письмового контролю (модульні контрольні роботи, письмовий екзамен), дидактичні тести.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Підсумковий тест (екзамен) – 40%	Сума (зважена)
Змістовий модуль 1 – 10%				Змістовий модуль 2 – 20%					Змістовий модуль 3 – 30%					100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13		
													40	100

T1, T2 ... T13 – теми змістових модулів.

За виконання курсової роботи

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до 35	до 35	до 30	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90-100	відмінно
82-89	добре
75-81	
66-74	
60-65	задовільно
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій.
2. Контрольні завдання до самостійної роботи студентів.
3. Методичні матеріали до практичних занять з дисципліни «Економічне управління підприємством» для студентів економічного факультету.
4. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з дисципліни «Економічне управління підприємством» для студентів економічного факультету галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка».

13. Рекомендована література

Базова

1. Економічне управління підприємством [Текст]: навч. посібник / [Н. М. Євдокимова, Л. П. Батенко, В. А. Верба та ін.] ; за заг. ред. Н. М. Євдокимової ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ “Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана”. – К.: КНЕУ, 2011. – 327 с.
2. Практикум з дисципліни «Економічне управління підприємством» для студ. спец. 8.0504 «Економіка підприємства» усіх форм навчання / Укл. Верба В.А., Євдокимова Н.М., Кизенко О.О. – К.: КНЕУ, 2008.- 225 с.
3. Швиданенко Г.О. Управління капіталом підприємства: [Навч. посібник] / Г.О. Швиданенко, Н.В. Шевчук. – К.: КНЕУ, 2007. – 440 с.
4. Шило В.П. Управлінський облік: [Навч.-практ. посібник] / В.П. Шило, С.Б. Ільїна, В.А. Шепелюк – К. Кондор, 2012. – 303 с.
5. 8. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика. 2-ге вид. [текст]: навч. посіб. / І. В. Кривов'язюк. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 456 с. Жданов С.А. Механізми економічного управління підприємством: Учеб. пособие для вузов. / С.А. Жданов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 319 с.
6. Richard A. Brealey, Stewart C. Myers, Franklin Allen. Fundamentals of Corporate Finance. Seventh Global Edition.– McGraw-Hill Education, 2014. – p.51.
7. Pierre Vernimmen, Pascal Quiry, Maurizio Dallochio, Yann Le Fur, Antonio Salvi. Corporate finance: theory and practice. Fourth edition. – Wiley, 2014. – p.10.
8. Stephen A. Ross, Randolph W. Westerfield, Bradford D. Jordan. Fundamentals of Corporate Finance. – McGrawHill/Irwin, 2013. – p. 49.
9. Іванцевичі Д.М. Людські ресурси управління: Основи управління персоналом. / Д.М. Іванцевичі, А.А. Лобанов. – К.: Справа, 2017. - 246 с.
10. Економічне управління підприємством : навч. посіб. / [А. М. Колосов, О. В. Коваленко, С. К. Кучеренко, В. Г. Бикова]; за заг. ред. А. М. Колосова. – Старобільськ : Вид-во держ. закл. «Луган. Нац. Ун-т імені Тараса Шевченка», 2015. – 352 с.
11. Мескон Майкл Х., Хедоури Франклин, Альберт Майкл. Основы менеджмента [Учебник] / перев.Медведь О.И. – Вильямс, 2016. – 672 с.
12. Причепя І., Мещерякова Т. Проблеми конкурентоспроможного розвитку підприємництва в Україні за сучасних умов. Розвиток підприємництва в Україні : теорія, методологія та практика: колективна монографія / Під ред. проф. Непочатенко. – Умань. – 2017. – 244 с.

Допоміжна

1. Боди Зви, Мертон Роберт. Финансы: Пер. с англ.: Уч. пос. - М.: Издательский дом «Вильямс», 2000. - 592 с.
2. Бригхим Ю., Гапенски Л. Финансовый менеджмент: Полный курс: В 2-х т. / Пер. с англ. под ред В. В. Ковалева. - СПб.: Экономическая школа, 2001.
3. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами: Пер. с англ. - М.: Издательский дом «Вильямс», 2001. - 992 с.
4. Голов С. Ф. Управлінський облік, - К.: Лібра, 2003. - С. 531.
5. Джай К. Шим, Джойл Г. Сигел. Основы коммерческого бюджетирования / Пер. с англ. - СПб.: Пергамент, 1998. - 496 с.
6. Карпов А. Е. 100 % практического бюджетирования. Книга 1. Бюджетирование как инструмент управления. - М.: Результат и качество, 2003. - 392 с.
7. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент. - М.: Финансы и статистика, 2000, - 768 с.
8. Хруцкий В. Е., Сизова Т. В., Гамаюнов В. В. Внутрифирменное бюджетирование: настольная книга по постановке финансового планирования. — М.: Финансы и статистика, 2002. - 400 с.
9. Фицджеральд Рей. Управление финансами предприятия для менеджеров. Руководства по планированию, контролю и принятию решений / Пер с англ. - Днепропетровск: Баланс-Клуб, 2003. - 456 с.
10. Жданов С. А. Механизмы экономического управления предприятием: Учеб. пособие для вузов. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. — 319 с.
11. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга: Пер. с нем. / Под ред. и с предсл. А. А. Турчака, Л. Г. Головача, М. Л. Лукашевича. - М.: Финансы и статистика, 1997. - 800 с.
12. Ворст Й., Ревентлоу П. Экономика фирмы: Учеб. / Пер. с датского А. Н. Чеканского, О. В. Рождественского. - М.: Высш. шк., 1994 - 272 с.
13. Жданов С. А. Основы теории экономического управления предприятием: Учебник. - М.: Финансы, 2000. - 528 с.
14. Экономика организаций (предприятий): Учебник для вузов / Под ред. проф. В. Я. Горфинкеля, проф. Швандара. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. - 608 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Сайт «Інвест-газети» – <http://www.investgazeta.net/>
2. Сайт Антимонопольного комітету України – <http://www.amc.gov.ua>
3. Сайт Верховної Ради України – <http://www.rada.gov.ua>
4. Сайт Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України – <http://www.dknii.gov.ua>
5. Сайт Державної служби інтелектуальної власності України – <http://sips.gov.ua>
6. Сайт Державної служби статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Сайт Міжнародного валютного фонду – <http://www.imf.org>
8. Сайт Міністерства освіти і науки України – <http://www.mon.gov.ua>
9. Сайт Національного банку України – <http://www.bank.gov.ua>
10. Сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку – <http://www.nssmc.gov.ua>
11. Сайт Світового банку – <http://www.worldbank.org>